

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Theses Theologicae Quibus exhibentur quaedam
Observationes circa aliquot Propositiones De Furto,
Compensatione Occulta, & Restitutione, Inter LXV. A SS.
Domino Nostro Innocentio XI. Condemnatas**

Huygens, Gommarus

Lovanii, [1684?]

Conclusio Prima. Occasione Propositionis 36. rursus impugnantur varia dogmata de usu opinionis probabilis: deinde ostenditur quòd illa Propositio reverà fuerit scandalosa, & in praxi pernitiola: ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-40553

CONCLUSIO PRIMA.

Occasione Propositionis 36. rursus impugnantur varia dogmata de usu opinionis probabilis : deinde ostenditur quod illa Propositio revera fuerit scandalosa , & in praxi perniciofa : denique ex aliis principiis laxioris Theologiae probatur , quod ista Theologia, etsi prima fronte secus videatur, non procedat ex commiseratione erga indigentes.

§. 1.

Ex condemnatione Propositionis 36. conficitur: quod doctrina, quam Adversarii censent habere probabilitatem eminentem, possit esse scandalosa & in praxi perniciofa.

Ropositio 36. sic habet : *Permissum est furari, non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi.* Adversarii in famoso specimine fatentur, quod Thomas Thamburinus ad verbum sic habeat : *in gravi necessitate etiam aliena posse surripi, nedum propria occultari, communis jam nunc sententia est.* Addunt ibidem : *Non valde aberrasse Thamburinum, vocando communem illam sententiam, novunt periti.* Hæc illi irritò conatu : quia indubiè eo fine allegarunt, ut Propositionem istam condemnationi subducerent. Meliori finì, Deo sic ordinante, Adversariorum confessio, quâ Thamburini sententiam communem vocarunt, nunc est opportuna. Hinc namque conficitur : quod sententia, quæ ipsis palam fatentibus communis erat, potuerit, dum talis vocabatur, esse scandalosa & in praxi perniciofa. Siquidem Propositio 36. eo ipso tempore, quo antedicta Thambur in suo opere, & Adversarii in specimine ediderunt, erat (quod sequitur ex condemnatione facta per Innocentium XI.) scandalosa, & in praxi perniciofa : uti de pluribus è numero sexaginta quinque Propositionum ostensum est in anterioribus Thesis. Debent proinde Auctores Speciminis (velint, nolint) nobis rursus concedere : quod nulla sit securitas in ipsorum probabilitate, ne in illa quidem eminente, quam fundatam censeant in sententia communi.

§. 2.

Auctores quidam Belgæ, qui doctrinam Propositionis 36. dixerunt esse non improbabilem, tantundem, quod praxim attinet, dixerunt, quàm qui eam vocarunt sententiam communem.

Circumspectius, inquiunt Authores Speciminis, in hac materia loqui solent Theologi Belgii. Exemplum circumspectionis primo loco allegant *Guilielmum Herinx disp. 12. de virtutibus quæst. 3. num. 61.* Qui satis habuit, ut aiunt, affirmare NON IMPROBABILITER istud assiri, quando dives ipse obligatur Eleemosynam præstare, & non vult. Fateor, si solam expressionis corticem consideremus, videri quod *Guilielmus Herinx* circumspectius fuerit locutus quam *Thomas Thambur* : Verùm si rem intueamur, non multum interest an *Herinx* dixerit non improbabiler (nam in illo verbo vim ponunt Adversarii) an verò dixerit probabiliter. Etenim Propositio non improbabilis tanti valet, quanti Propositio probabilis : sicut homo non indoctus idem est quod homo doctus. Sed *Herinx*, inquit, non dixit eam sententiam esse communem, prout *Thomas Tamburinus*. Resp. hic iterum, si rem intueamur, nihil habetur ob quod *Guilielmus Herinx* meritò dicatur circumspectius fuisse locutus. Pro quo notandum perinde esse, an opinionem tuam voces simpliciter probabilem, an communem, an probabilissimam : modò tu sis de numero illorum, quibus sua circa res agendas opinio, modò probabilis sit, tuta semper est ac segura. Siquidem hæc pacto opinionem

nionem tuam tibi simpliciter probabilem, non minùs tutam minùsve securam censere debes: quàm si diceres, quòd tua opinio sit sententia communis ac probabilissima. Porro quòd *Guilielmus Herinx* senserit, quod cuique sua opinio probabilis sit tuta ac secuta, patet ex his ejus verbis: Regulariter loquendo, ex opinione seu assensu probabili rectè formatur dictamen conscientiae: quòd licitè fiat vel omittatur actio, etiam sequendo partem minùs tutam. Et addit: est communissima Doctorum sententia. Ita *Herinx* p. 2. Disp. 4. quest. 3. num. 22. Sive proinde assertionem, de qua agimus, Author ille dixerit non improbabilem (id est probabilem) siye cum *Thamburino* & Authoribus Speciminis, dixerit eam esse sententiam communem, quod rem attinet & praxim, idem dixit. Quod de hoc Auctore, admittendum de omnibus aliis, qui cum *Guilielmo Herinx* sentiunt: quod regulariter loquendo, ex opinione seu assensu probabili rectè formetur dictamen conscientiae, quod licitè fiat vel omittatur actio, etiam sequendo partem minùs tutam: nimirum quod perinde sit, an opiniones suas illi vocent simpliciter probabiles, an communes, an probabilissimas &c. Nec exiguo numero esse, qui cum *Guilielmo Herinx* sentiant de securitate suae opinionis, indicat ipse *Herinx*: dum hanc suam sententiam de securitate propriae opinionis, dicit esse communissimam Doctorum sententiam

§ 3.

Quotquot licitum censent, sequi opinionem alienam etiam minùs probabilem, contra propriam: per principium reflexum, tenent omnes omninò opiniones, etiam minùs probabiles, quorumcumque Casuistarum.

Occasione illorum, quae anteriori Paragrapho dicta sunt, non omninò abs re fuerit, non nihil digredi ad aliam quamdam animadversionem priori non dissimilem. Pro qua notandum: inter Casuistas reperiri non paucos, qui licitum existimant sequi opinionem alienam etiam minùs probabilem, contra propriam. Qui ita sentiunt, fateri debent: non nisi larvam & fucum esse, dum sese aut suos à scandalo & perniciè hujus illiusve opinionis probabilis excusare volunt, dicendo: quod ista non sit sua opinio aut suorum, sed aliorum: nam qui licitum sentiunt, sequi opinionem alienam contra propriam, fateri coguntur licitum sequi illam ipsam opinionem, cujus contrarium ipsi tenent. Ex.gr. quidquid veluti licitum, vel ut peccatum veniale tantum defensum fuit, per opiniones probabiles condemnatas à Summis Pontificibus *Alexandro VII.* & *Innocentio XI.* item per alias ejusmodi opiniones probabiles, extantes in quibuscumque Casuistarum libris; etsi omnibus illis opinionibus ex professò contradixisses, dicendo illicitum esse, quidquid per singulas illorum licitum dicitur, nihilominùs fateri cogeris, quod omnia illa reverà fuerint aut sint licita: modo tu licitum sentias, sequi opinionem alienam etiam minùs probabilem, contra propriam. Facile est hinc videre quod sicuti hæc sententia: *Licitum est sequi opinionem alienam etiam minus probabilem contra propriam*, omnes omninò quorumcumque Auctorum opiniones, etiam minus probabiles, tutas dicit, ita quoque qui illam sententiam tenet, eadem ratione teneat, quidquid in quacumque materia, quantumvis scandalosè & perniciosè tenuerunt istarum opinionum Authores. Frustrà proinde, vel hoc titulo, ab Authoribus Speciminis culpati fuerunt Deputati Lovanienses: quod Sanctæ Sedi obtulerint Propositiones condemnandas, quarum aliqua, ut in Specimine dicitur, solummodo defendebantur ab Hispanis, ex.gr. *Escobario*, *Vasquez*, &c. aliae tantum ab Italis ex.gr. *Tamburino*, *Diana* &c. Aliae à Gallis ut *Baunio*, *Cellotio*: tales proinde Propositiones, ut objiciunt Adversarii, non turbârunt Belgium, nec defenduntur à Belgis. Verùm frustra hæc illi: etenim (ut jam non dicamus, quod Belgium non minus turbetur per Casuistas Hispanos, Italos, & Gallos, quàm India, in quas hodiè Casuistarum libri plenè navibus invehuntur) numquid ex dictis jam patet, quomodo illi Belgæ, secundum quos licitum est, sequi opinionem alienam etiam minus probabilem contra propriam, per

principium reflexum, ut vocant, teneant quidquid Casuistæ Hispani, Itali, Galli, &c. in quacunque materiâ, quantumvis scandalosè & perniciosè, per suas opiniones probabiles tenuerunt.

§. 4.

Quisquis censet eos sequi practicè propriam opinionem, qui judicant licitum esse sequi alienam: in re conveniunt cum illis, contra quos anteriori §. actum est.

Non dubito quin Authores Speciminis, si interrogarentur quid *Guilielm. Herinx* senserit, de sequenda opinione alterius etiam minus probabili contra propriam, mox responderent, eum *circumspectius* in hac materia fuisse locutum, quam illi, contra quos anteriori §. egimus. Nam p. 2. disp. 4. q. 3. num. 28. responderet istud non licere, sed requiri ut opinionem quam quis amplectitur, faciat suam: verum hæc restrictio, quod opinionem quam sequitur debeat quis facere suam, nullius est considerationis in praxi: dummodo teneatur alia doctrina *Herinx*: nam juxta ipsum, qui ex opinione præformata procedunt, existimantes sibi licitum esse, sequi opinionem alienam etiam minus probabilem, eò ipso per reflexum judicium, sequuntur practicè propriam opinionem. Ita ille, loco ante citato num. 29. Quorquot proinde contra propriam opinionem, secuti fuerint opiniones ab *Alexandro VII.* & *Innoc. XI.* condemnatas, aut alias quorumcunque Casuistarum, hoc ipso, quo existimarunt istud sibi licere, juxta doctrinam *Herinx*, per reflexum judicium, secuti fuerunt practicè propriam opinionem. Ex quibus indubitatè concludendum: quod secundum ipsum, rectè egerint omnes, qui contra propriam opinionem, sequendo alienam etiam minus probabilem, egerunt quidquid Casuistarum aliquis, per talem opinionem licitum censuit. Undè in terminis, ut aiunt, idem ait, nolim illos condemnare, qui ex opinione præformata procedunt, existimantes sibi licitum esse sequi opinionem alienam etiam minus probabilem. Rationem addit: Hi enim eo ipso, per reflexum judicium sequuntur practicè propriam opinionem. Num. 29. ante citato. Singulari notâ digna sunt, quæ ibidem subjungit: Verum, inquit, hi in primis frustra laborant, discutendo plurimos casus, in quibus hi asserunt, isti negant, licere sequelam opinionis alienæ minus probabilis: nam eo ipso quod fatentur probabilem, fateri coguntur licitum esse, quod velut illicitum exterminare conantur. Si ita est, fateatur ergò *Guil. Herinx*, se in suâ Theologiâ frustra laborasse in discutiendis tot casibus conscientiarum, in quibus alii asserunt, ipse verò negat, licere sequelam opinionis alienæ minus probabilis.

§. 5.

Qui præter assertionem, contra quam superiori §. actum est, etiam addit hanc: eo ipso quod quis alicui Propositioni assensum præbet, censet probabiliorem omnibus spectatis: admittere debet, quod is, qui censet licitum sequi opinionem alienam contra propriam, sequatur practicè propriam & probabiliorem.

Verbis ex *Guilielmo Herinx* ultimo allegatis, immediatè conjunguntur sequentia: Deinde eo ipso quod quis alicui opinioni assensum præbet, censet probabiliorem omnibus spectatis, eum ei simpliciter assentiat. Ex quibus rursus conficitur, quod etsi *Herinx* dixisset, tibi solummodo licere sequelam opinionis propriæ, imò & talis, quam censet probabiliorem omnibus spectatis: nihilominus ipse admittere deberet, quod quælibet opinio inter condemnatas ab *Alexandro VII.* & *Innocentio XI.* suo respectivè Authori & cuilibet alteri judicanti se posse agere secundum illam, fuerit tuta, & in praxi secuta. Quod talis secundum *Herinx* fuerit ipsis Authoribus, patet ex eo, quod secundum illum eo ipso quod quis alicui opinioni assensum præbet, censet probabiliorem omnibus spectatis. Quod etiam alteri judicanti se posse agere secundum illam, tuta fuerit, & in praxi secuta juxta doctrinam *Herinx* patet indè

indè : quia sentit quod talis eo ipso per reflexum iudicium sequatur practicè propriam opinionem. Omnes proindè opiniones ab Alexandro VII. & Innocentio XI. condemnatae , tam ipsis eorum Authoribus,quàm eorum sequacibus, modo iudicaverint sequelam istam sibi licere, fuerint, secundùm Herinx , tutæ & in praxi securæ : cum tamen etiam ante condemnationem, Pontificibus testibus, fuerint ad minus scandalosæ & in praxi perniciosæ. Porro hæc tam firmâ consequentiâ ducuntur ex verbis illius Authoris mox citatis , ut ab his expedire se nullatenus posset, quamvis diceret non licere sequelam opinionis nisi sit propria & probabilior.

§. 6.

Recensentur ea, quæ sequuntur ex dogmatibus, adversus quæ, actum est in tribus anterioribus Paragraphis.

EX iis quæ §. 3. 4. & 5. diximus,clarum in primis est,quod generalia principia,de usu probabilium istic à posteriori , ut aiunt , & ex incidenti refutata (nam etiam à priori & ex professò refutavimus in Thesis nostris de opinione probabili) adferant vastissimam animarum ruinam , trahunt enim secum longissimam catenam Conclusionum , quæ ad minus sunt scandalosæ & in praxi perniciosæ. Patet secundò , in his perinde esse an dicas ad securitatem sufficere opinionem alienam etiam minus probabilem contra propriam, an verò requiras , ut quis sequatur propriam , modo cum Guilielmo Herinx dicas eos qui existimant sibi licitum esse sequi opinionem alienam etiam minus probabilem , eò ipso per reflexum iudicium sequi practicè propriam opinionem. Tertiò manifestum est tot Conclusiones scandalosas & in praxi perniciosas ex tua doctrinâ sequi , si ad securitatem tibi sufficiat opinio propria quam tu censeas probabiliorẽ omnibus spectatis , modo rursus cum sæpius dicto Authore affirmes quod eò ipso quod quis alicui propositioni assensum præbet , censeat probabiliorẽ omnibus spectatis . Ex his videre licet , quod qui ejusmodi Authores ita laudant , ut in ipsorum Libris censeantur probare eorum principia & in principiis Conclusiones, censeantur etiam suo modo influere in scandala & animarum perniciem, quæ ex Conclusionibus sequuntur.. Præterea hinc collige , quod tam malos Conclusionum adeoque & principiorum effectus quilibet pro viribus impedire debeat ostendendo ex. gr. quod principia ejusmodi Authorum non subsistant , quæ Conclusiones in istis principiis , & quanta scandala in Conclusionibus lateant; maximè si aliquis ejusmodi Author iis qui ad animarum directionem destinantur in Scholis passim prælegatur.

§. 7.

Propositio 36. ante condemnationem erat scandalosâ.

H Actenus dicta , allegata sunt occasione eorum quæ Authores Speciminis de probabilitate Propositionis 36. & de sententia Guilielmi Herinx circa eandem materiam, dixerunt. Nunc agendum de ipsa Propositione 36. *Permissum est furari. &c.* Hanc (quemadmodum alias Decreto Innocentii XI. condemnatas) Sanctissimus Dominus meritò dicit esse scandalosam & in praxi perniciosam. Scandalosa est , quia infinitis hominibus nata est præbere occasionem ruinæ , non solum quia potestatem concedit surripiendi alienum in vera necessitate, & re verâ gravi : sed vel maximè, quia quemlibet constituit Judicem in propria causâ, eâque admodum obscurâ, & cupiditati habendi summè blandienti. Cujuslibet enim arbitrio relinquit , ut ipse pro se ipso interpretetur necessitatis speciem , ut ipse pro se ipso ponderet necessitatis gravitatem , & ut ipse pro se ipso expendat circumstantias omnes, quibus sibi licitum statuatur surripere alienum. Quod necessitatis speciem attinet , ad eam spectant necessitas sustentandi vitam , necessitas retinendi statum , conservandi honorem , &c. Ad necessitatis speciem rursus spectant necessitates nobis obvenientes sine culpa

culpa nostra; imo & necessitates inductæ per nostram culpam; per otium puta, negligentiam, prodigalitatem, intemperantiam, &c. Necessitatis speciebus etiam annumerandæ sunt necessitas concernens nos ratione propriæ personæ, item necessitas nos concernens ratione aliorum, quibus ob conjunctionem nobiscum prospicere debemus. Porro hæc omnes necessitatis species, per doctrinam propositionis 36. committuntur arbitrio ipsius surripientis, ut ipse decernat an omnes, an aliquæ tantum, & quæ sibi licitum faciant surripere alienum. Ipsius etiam arbitrio relinquitur ut ipse ponderet gravitatem duplicis necessitatis, illius scilicet in qua nunc est, & illius in qua esse deberet ut alienum surripere liceat. Quod alias circumstantias concernit, surripientis iudex statuitur ut ipse arbitretur quantum damni passurus sit Proximus à quo surripiet, & quo affectu proximus rerum suarum ablationem sit tolleraturus &c.

§. 8.

Propositio 36. etiam ante condemnationem erat in praxi pernitiōsa.

UTi anteriori §. probatum est, quod Propositio 36. sit scandalosa; ita hoc declarandum quod sit in praxi pernitiōsa. Quod sic ostenditur: quotidianā experiētiā notissimum est, quod homines mirè soleant exaggerare suas necessitates: e. g. ut oneribus communibus se eximere valeant; ut debita non cogantur solvere, ut eleēmosynas extorqueant, etiam nonnumquam ab illis quibus ipsismet res est angusta domi: & hæc quidem frequenter etiam illi, qui revera pauperes non sunt. Nunc quod pauperes attinet: quis illorum suas necessitates non æstimat graves? ex quibus facillè est videre, quod propositio 36. infinitis hominibus erit in praxi pernitiōsa: dum tot reperientur qui existimabunt se esse in necessitate gravi, atque eo titulo licitè à se aliena surripere: adeoque & reipsa surripient: ac mundum universum furtis impleri videbimus patrociniō Propositionis 36. Aliis namque istud licere suadebit cœcitas intellectus, credentis quod necessitas sua reverà sit gravis; aliis idem suadebit pravitas voluntatis. Etenim cum pecuniæ obediant omnia; circa materiam acquirendi & retinendi pecuniam, omnes concupiscentiæ conspirare solent. Quæ de pecuniis hic dicimus, similiter obtinent in iis quæ pecuniâ æstimari solent. Hinc in materia capiendi aliena, docentibus singulariter cavenda est laxitas: à qua proinde vel eo titulo specialiter abstinendum est iis, qui bona temporalia flocci pendentes, parvi fortassis æstimant, quod ipsi in ista materia plus æquo sint laxiores. Quod alios attinet, qui laxiora dogmata protrudunt, ut suis vel aliorum concupiscentiis faveant; parva aut nulla spes est, quod hæc nostra reflexio illis sit profutura; cum ut concupiscentiis faveant, dogmata talia tradant; nos vero, quia concupiscentiis favent, dogmata illa cavenda dicamus.

§. 9.

Laxior Theologia est chaos contradictionum.

ET si laxior Theologia primo intuitu videatur procedere ex commiseratione erga indigentes quibus juxta Propositionem 36. potestatem facit aliena surripienti in gravi necessitate; si tamen intueamur alia istius Theologiæ principia, nihil durius potest statui in pauperes: quàm ipsa statuerit. Notum est quid censeat de dandis, vel potius non dandis eleēmosynis ne quidem ex superfluis, ne quidem in necessitate gravi; sed solum in extrema. Per eandem docetur vix in secularibus inveniri, etiam in Regibus superfluum statui, & ita vix aliquem teneri ad eleēmosynam quando tenetur tantum ex superfluo statui. Hinc collige quam immisericors sit laxior Theologia erga pauperes. Porro cum dogmata adeo sibi adversantia, qualia sunt propositio 36. & immites illæ sententiæ ab eleēmosynâ excusantes,

santes, ab iisdem Theologis sive per principium directum, ut vocant, sive per reflexum de generali usu probabilium, sive partim per directum, partim per reflexum teneantur, colligat hinc lector quale chaos protulerint Theologi laxiores. Vis adhuc aliud chaos ejusdem rationis in Theologia laxiori? potestatem dat cuilibet surripiendi alienum in gravi, ut vocat, necessitate, & cuilibet indulget ut hominem occidat *pro uno aureo*, imo si probro alicui verteretur nisi rem furi extorqueat etiam *pro pomo*, nulla ut apparet, habita ratione, an qui surripit sit in necessitate etiam gravi. Tertium chaos exhibet ista Theologia, dum non solum in diversis materiis, sed etiam in eadem imo super una eademque sententia, rigidam se ostendat, cum reverà sit laxissima; quod etsi multis exemplis probari posset, sufficiet unicum famosum admodum: non datur, inquit, etiam laxissimi Theologi in venereis materia levis, & tamen iidem illi per principium suum reflexum stabilierunt quidquid in ista materia protrudit laxissimus quilibet, ut ex.g. quidquid *Guimenaeus Amadaeus*. Merito proinde Theologos istos dicis etiam intradenda doctrina de materia venerea esse laxissimos, nec refert quod dicant in illa non dari materiam levem, istud enim habendum est tamquam si nihil dicerent; quia cum per principium suum reflexum licita censuerint quaecumque tenuit *Guimenaeus Amadaeus*, & quicumque alius per opiniones, quae hoc nostro saeculo probabiles vocari coeperunt, sententiam istam de materia levi omnino destruxerunt: quare multum falleris, si econtra putes, quod per sententiam de materia levi in venereis destruxerint dictas opiniones in ista materia laxissimas. Etenim sicut insistendo sapius culpato principio de usu probabilium, autoritas unius Scriptoris ex istis quos pios & doctos vocant, dum hic docet aliquid licitum esse, sufficit adversus millenos id negantes; ita quoque iisdem principiis rursus inhaerendo, etsi milleni negarent dari materiam levem in venereis & similiter negarent haec illave absurda in venereis à peccato posse excusari, ex quo tamen suam doctrinam coepit tradere *Guimenaeus Amadaeus* laxioribus istis Theologis suffecit hujus Autoritas non minus ad securitatem in praxi, quam ad probabilitatem in speculatione; idque in iis omnibus, quae ille ausus fuit velut in praxi licita in materia venerea tradere: quia *Guimeneum Amadeum* proculdubio doctum & probum habuerunt, saltem priusquam esset à Sede Apostolica cum tanta solemnitate condemnatus, an jam adhuc talem aestiment ignoro, scio equidem me fuisse culpatum eo quod authorem istum post condemnationem culpaverim; etsi solum in epistola quadam fan il'ari.

CONCLUSIO SECUNDA.

Occasione Propositionis 37. ostenduntur scandalum & perniciēs doctrinae de licita compensatione occulta, ejusdem doctrinae extensio ad omnis generis contractus, varia istius compensationis incommoda & turbationes, quae indè in republica nascentur.

§. I.

Propositio 37. est scandalosa & in praxi perniciofa.

Propositio 37. ita sonat: *Famuli & Famula domestica possunt oculis Heris suis surripere ad compensandam operam suam quam majorem judicant salario quod recipiunt.* Haec Propositio rursus est scandalosa & in praxi perniciofa: nam famulos & ancillas, adeoque homines ad officium judicis communiter ineptissimos, judices constituit iterum in propria causa, in aestimandis scilicet suis operis & taxando salario eis debito: id est, in materia quae istius generis est, ut nulla magis soleat famulos & ancillas, utpote cupiditate lucri & aestimatione operarum suarum praeventos, in errorem sibi faventem inducere: qui error cum

non